

Motion till riksdagen 2024/25:3417

av **Daniel Helldén m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2024/25:100 2025 års ekonomiska vårproposition

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
1 Inledning.....	3
2 Det ekonomiska läget	4
2.1 Fortsatt svårt läge för många hushåll.....	4
2.2 Instabilt omvärldsläge påverkar Sverige negativt.....	6
2.3 Hög arbetslöshet och lågkonjunktur	7
2.4 Bristande konkurrens och extremväder bidrar till högre matpriser	8
2.5 Växthusgasintensiteten i ekonomin har ökat	10
3 Det finanspolitiska ramverket.....	11
3.1 Överenskommelsen om det finanspolitiska ramverket 2027–2034.....	11
3.2 Det säkerhetspolitiska läget ställer nya krav på finanspolitiken.....	12
3.3 Det behövs en ny överenskommelse om det finanspolitiska ramverket.....	12
4 Det klimatpolitiska ramverket	13
4.1 Tidöpartierna spräcker Sveriges utsläppsbudget	13
4.2 Den förda politiken ökar utsläppen och bromsar Sveriges klimatomställning	13
4.3 Kolinbindningen i skog och mark behöver öka	14
4.4 Utsläppen från transportsektorn behöver minska	15
5 Inriktning för den ekonomiska politiken	15
5.1 En rättvis grön omställning.....	15
5.2 Klyftorna i samhället ska minska	16
5.3 Investeringarna behöver öka	16
5.4 Bekämpa arbetslöshet och utanförskap	16

6 Satsningar under 2025	16
6.1 Ett effektivt och rättvist konjunkturpaket	17
6.1.1 En extra utbetalning av barn- och studiebidrag	17
6.1.2 Höj tillägget i bostadsbidraget för barnfamiljer.....	18
6.1.3 Sänkta arbetsgivaravgifter för livsmedelsföretag	18
6.1.4 Åtgärder för unga som varken arbetar eller studerar	19
6.1.5 Energieffektivisera för att skapa jobb och frigöra effekt	19
6.2 Satsningar för en rättvis klimatomställning.....	19
6.2.1 Nationell elbilsoffensiv – gör det möjligt för fler att byta till elbil.....	19
6.2.2 Strategiska investeringar i industrins gröna omställning	20
6.2.3 Bättre förutsättningar för godstransporter med tåg	20
6.2.4 Behåll flygskatten och höj den för privatflygplan	20
6.2.5 Tillfällig stärkning av stödet för installation av solceller	20
6.3 Välfärden behöver stärkas	21
6.3.1 Satsning på psykiatri	21
6.3.2 Stärk arbetet med en god och nära vård.....	21
6.4 Stimulanspaketet för kulturen.....	22
6.4.1 Stärk studieförbunden	22
6.4.2 Stärk de professionella konstnärerna	22
6.4.3 Stärk den regionala kulturen	22
6.5 Finansiering och övrigt	23
6.5.1 Nej till större subvention inom rotavdraget	23
6.5.2 Satsning på att städa stränder och bekämpa invasiva arter	24
6.5.3 Forskning gällande barn i samhällets vård.....	24
6.5.4 Stoppa nedläggningarna av statliga servicekontor.....	24

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

1 Inledning

Tidöpartiernas vårbudget svarar inte upp mot det svåra ekonomiska läge som Sverige befinner sig i. Det som krävs i det här läget är en ekonomisk politik som bidrar till att skapa framtidstro och trygghet när omvärlden är osäker. Sveriges hushåll och företag har länge fått höra att den ekonomiska vändningen ligger runt hörnet, men gång på gång har den skjutits på framtiden. I stället för att se till så att hushåll med små marginaler har fast mark under fötterna har regeringen och Sverigedemokraterna gång på gång prioriterat satsningar riktade mot höginkomsttagare. Det ökar klyftorna i samhället, sinkar den ekonomiska återhämtningen och innebär att svenska hushåll i dag är mer sårbara än de hade behövt vara.

Tidöpartiernas ekonomiska politik har inte lyckats vända den negativa utvecklingen. Hushållen ser på framtiden med oro och pessimism. Arbetslösheten är, borträknat pandemin, på den högsta nivån sedan finanskrisens efterdyningar. Många hushåll, framför allt barnfamiljer, är hårt prövade av boendeutgifter och matpriser som ökat snabbare än i våra grannländer.

Vid årsskiftet genomfördes Tidöpartiernas riktade skattesänkning för höginkomsttagare – och samtidigt sänktes bostadsbidraget för barnfamiljer med små ekonomiska marginaler. Vid halvårsskiftet vill Tidöpartierna sänka bostadsbidraget igen och försämra högkostnadsskyddet för mediciner. Samtidigt föreslår man en ökning av subventionen i rotavdraget, en reform som framför allt kommer att gynna höginkomsttagare. Regeringens och Sverigedemokraternas politik ökar klyftorna och skadar den ekonomiska utvecklingen. En ekonomisk politik som prioriterade välfärden, en rättvis grön omställning och hushåll med små ekonomiska marginaler skulle leda till mer framtidstro och en bättre ekonomisk utveckling.

Parallellt med sin misslyckade ekonomiska politik har Tidöpartierna kraftigt ökat utsläppen av växthusgaser. Den gröna omställningen hackar, och det är uppenbart att delar av regeringsunderlaget är helt ointresserade av att stötta de gröna framtidsindustrier som kommer att ligga till grund för vårt framtida välbefinnande. I stället för att ta initiativ till att vända utvecklingen sår man tvivel om klimatomställningen och verkar för sänkta klimatambitioner.

I en orolig omvärld behöver politiken skapa framtidstro. Samtidigt som vi stärker totalförsvaret behöver vi fortsätta att bygga grunden för det som bygger ett starkt och rättvist samhälle. Investeringsbehoven kopplade till den gröna omställningen och vår föråldrade infrastruktur är enorma. Att investera i en hållbar och rättvis ekonomi är helt avgörande för att vi ska ha råd att långsiktigt stärka vår resiliens och beredskap.

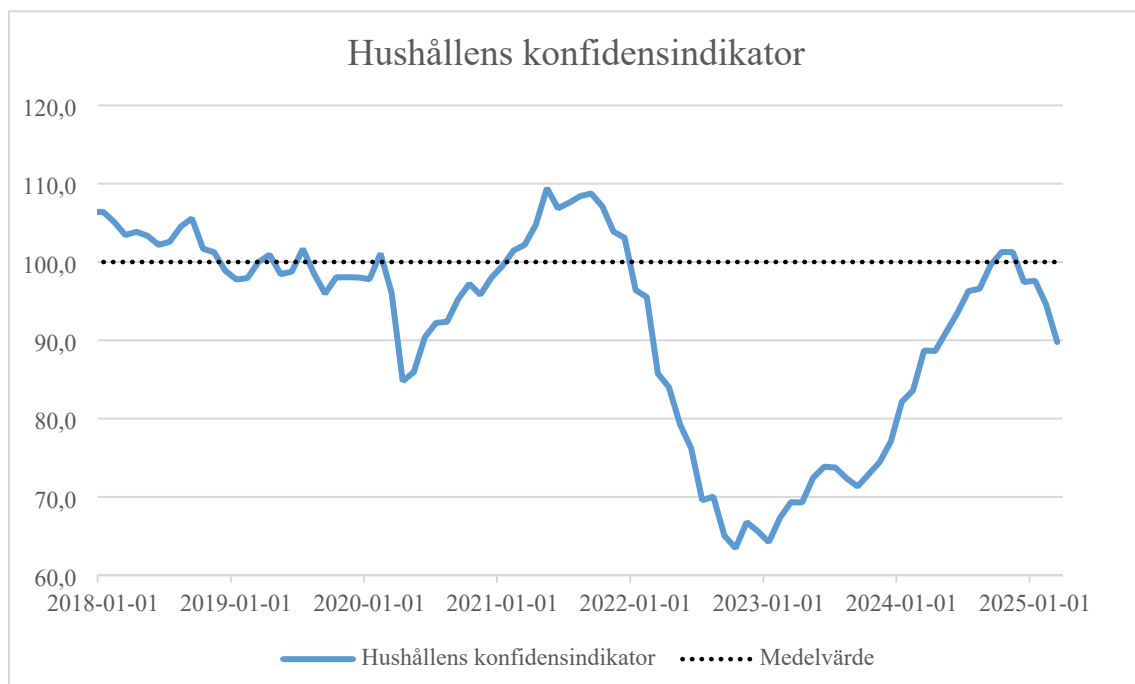
2 Det ekonomiska läget

Sverige befinner sig i en utdragen lågkonjunktur som förväntas fortsätta under 2025 och 2026.¹ Osäkerhet om framtiden och hushållens pessimism håller tillbaka den ekonomiska återhämtningen. Arbetslösheten har nått nivåer vi inte sett sedan finanskrisens efterdyningar.

Den oro som präglar världsekonomin påverkar Sverige i hög utsträckning. Hoten om tullar i kombination med de tullar som redan införts av Trumpadministrationen kommer att hålla tillbaka den ekonomiska utvecklingen.

2.1 Fortsatt svårt läge för många hushåll

Svenska hushåll har prövats hårt de senaste åren. Rysslands fullskaliga invasionskrig och problem med flaskhalsar efter pandemin ledde till skenande priser på bl.a. energi, fossila bränslen och livsmedel. Regeringen bedömde i höstas att det ekonomiska läget skulle ljusna, men efter en period där pessimismen i fråga om den ekonomiska framtiden minskat har den nu återigen ökat.

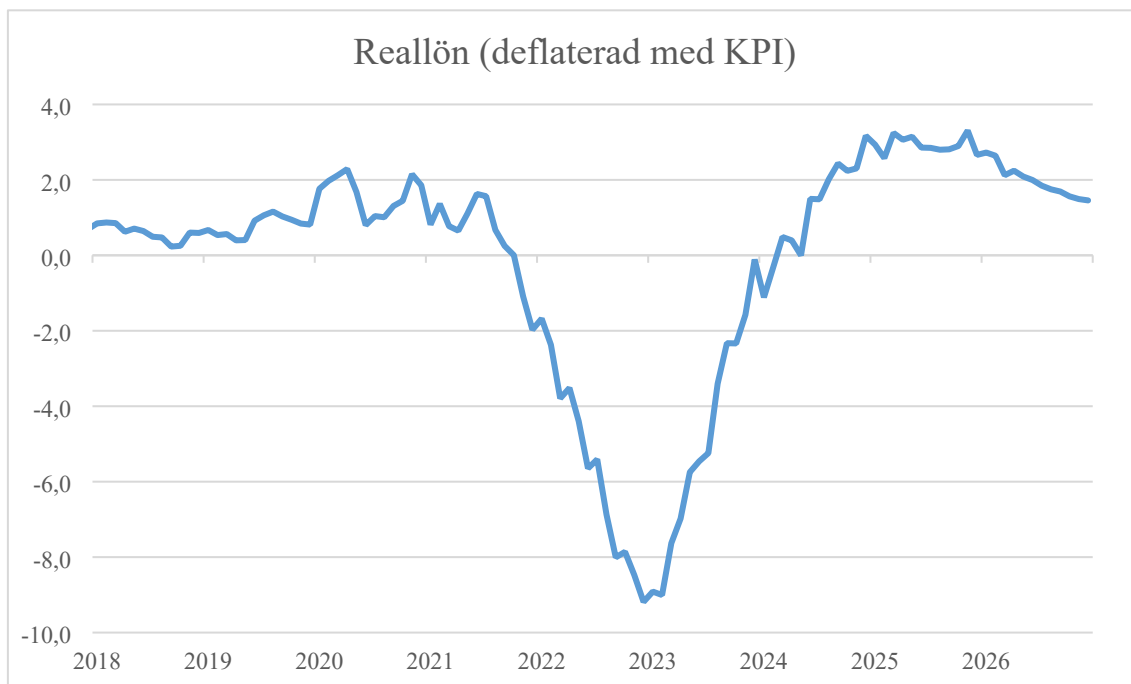

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Denna vändning skedde redan innan Trumpadministrationen aviserade införandet av höga tullar och börserna föll runt om i världen. Det är inte orimligt att anta att hushållens syn på sin ekonomi har försämrats sedan dess, vilket ytterligare skulle hålla tillbaka återhämtningen.

Under kostnadskrisen blev löntagarna i Sverige av med nästan ett decenniums real-löneökningar. Nu väntas reallönerna stiga igen, men det kommer att ta lång tid att återta de stora reallönesänkningar som inträffade 2022 och 2023.

¹ Konjunkturläget mars 2025, Konjunkturinstitutet.

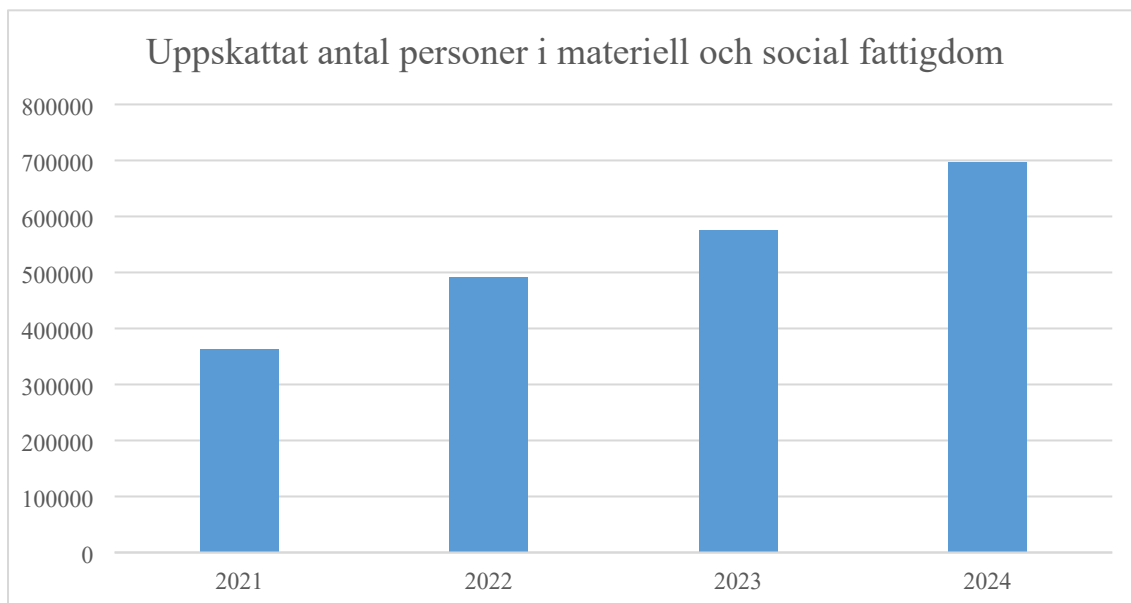
Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Regeringen har i flera sammanhang poängterat att man stärker hushållens ekonomi genom de inkomstskattesänkningar på mer än 18 miljarder som föreslogs i Budgetpropositionen för 2025, varav 4,1 miljarder var en skattesänkning specifikt riktad mot personer med månadsinkomster över 66 000 kronor. För en person som tjänar 25 000 kronor i månaden innebär regeringens och Sverigedemokraternas skattesänkningar 150 kronor extra i månaden, medan en person som tjänar 150 000 i månaden får en skattesänkning på omkring 3 000 kronor i månaden.

Många hushåll som äger sitt boende har sett sina räntekostnader komma ned från tidigare nivåer. Hyrorna fortsätter däremot att höjas under 2025. Efter att ha höjts i snitt med 5,2 procent under 2024 kommer de under 2025 att höjas med 4,8 procent.²

Höga kostnader för mat och boende har lett till stora svårigheter för hushåll med små ekonomiska marginaler. Antalet personer som lever i materiell och social fattigdom har ökat de senaste åren. År 2024 uppskattades nästan 700 000 personer leva i materiell och social fattigdom.

² https://www.hyresgastforeningen.se/om-oss/vad-vi-gor/hyresforhandling/hyresforhandling_2025/.

Källa: SCB.

En undersökning framtagen på uppdrag av Röda Korset, Hyresgästföreningen, Majblomman och Rädda Barnen visar att många barnfamiljer fortsatt har det svårt. Särskilt tufft är läget för ensamstående föräldrar. Hälften av de ensamstående föräldrarna med en inkomst under 30 000 kronor i månaden uppger att de haft svårt att köpa näringsriktig mat.³ Denna bild bekräftas av en rapport från Swedbank. Nästan hälften av de ensamstående föräldrarna har behövt ta av sitt sparande för att täcka löpande utgifter, och 18 procent har lånat för att ha råd med det mest nödvändiga.⁴ Vid halvårsskiftet tas tillägget i bostadsbidraget för barnfamiljer bort. Det kommer att bidra till att ytterligare försvåra den ekonomiska situationen för många ensamstående föräldrar med svag ekonomi.

2.2 Instabilt omvärldsläge påverkar Sverige negativt

Sverige påverkas i hög utsträckning av utvecklingen i omvärlden. Svensk ekonomi är i hög utsträckning inriktad mot export, och vi kan därmed påverkas negativt av ökade handelshinder. Det försämrade säkerhetspolitiska läget och effekterna av tullar samt den osäkerhet de för med sig kommer att ha negativa effekter på ekonomin.

Den amerikanska administrationens agerande pekar på att det amerikanska engagemanget för Europas säkerhet kan komma att minska framöver. Detta har lett till att flera länder aviserat stora satsningar på försvaret, vilket för vissa länder medför statsfinansiella utmaningar.

Internationella valutafonden skrev nyligen ned sina scenarion för världsekonomin jämfört med den prognos som presenterades i början av året. Den stora osäkerheten kring handelspolitiken förutspås få relativt stora negativa konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen.⁵ Tyskland, Sveriges största handelspartner, förväntas stagnera under 2025. En svag ekonomisk utveckling i omvärlden, och framför allt bland Sveriges handelspartner, har en negativ påverkan på svensk exportindustri.

³ Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025.

⁴ Index för finansiell hälsa 2025, Swedbank.

⁵ World Economic Outlook, April 2025, Internationella valutafonden.

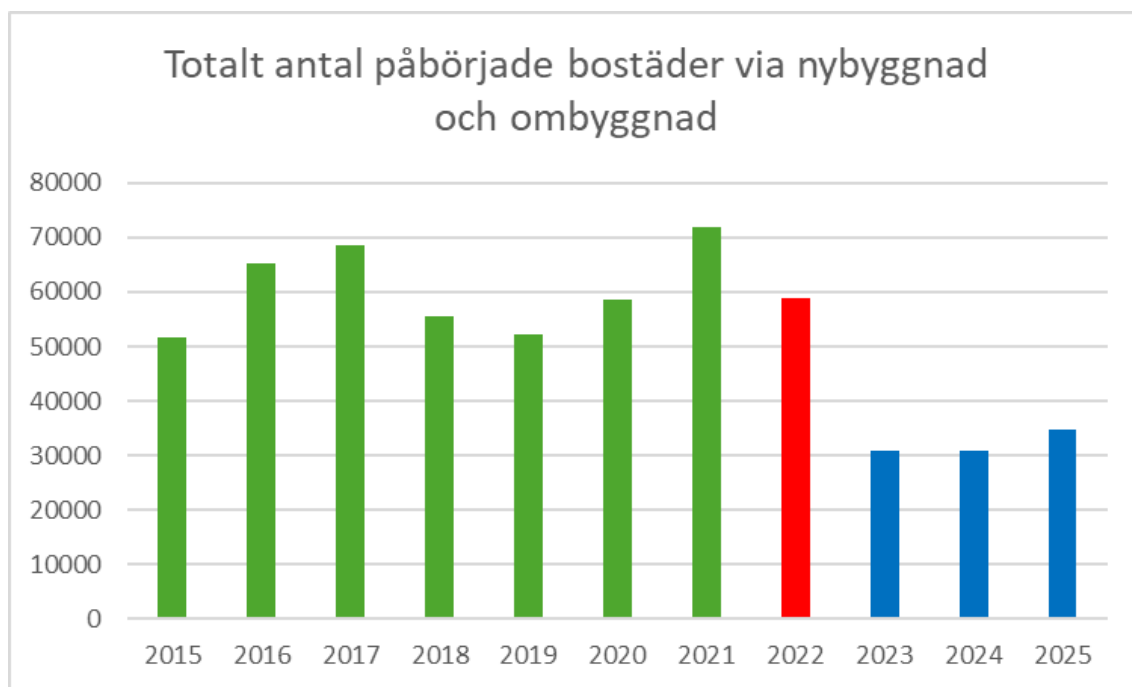
En betydande risk är att företag och hushåll på grund av den ökade osäkerheten skjuter upp investeringar. En sådan utveckling skulle ytterligare försena den ekonomiska återhämtningen och gå ut över svensk konkurrenskraft.

2.3 Hög arbetslöshet och lågkonjunktur

Sverige har befunnit sig i en lågkonjunktur sedan 2023, och både regeringen⁶ och Konjunkturinstitutet⁷ bedömer att den kommer att hålla i sig t.o.m. 2026. Regeringens prognos för den ekonomiska tillväxten under 2025 är 2,1 procent. Denna bedömning gjordes innan Trumpadministrationen aviserade höga tullar mot omvärlden, och det verkar därmed troligt att den kan behöva justeras.

Inflationen väntas fortsatt ligga i närheten av Riksbankens inflationsmål. Det instabila omvärldsläget innebär dock att även inflationsprognoserna är förknippade med stor osäkerhet.

Byggindustrin är en av de sektorer som påverkats mest av lågkonjunkturen och är en av de sektorer där sysselsättningen har minskat mest.⁸ Byggandet av bostäder har minskat kraftigt från toppnivån år 2021 då fler än 70 000 nya bostäder påbörjades. De senaste åren har den siffran mer än halverats till omkring 30 000 bostäder om året samtidigt som regeringen har tagit bort investeringsstödet. Enligt Boverkets prognos över behovet av bostadsbyggande så behöver det mellan 2024 och 2033 byggas drygt 52 000 bostäder om året.⁹

Källor: SCB och Boverket. Siffrorna för 2024 och 2025 baseras på Boverkets prognos.

Anm.: Miljöpartiet innehade bostadsministerposten från oktober 2014 till november 2021.

Socialdemokraterna innehade därefter bostadsministerposten fram till regeringsskiftet 2022.

⁶ 2025 års ekonomiska vårproposition, regeringen.

⁷ Konjunkturläget mars 2025, Konjunkturinstitutet.

⁸ Konjunkturläget mars 2025, Konjunkturinstitutet.

⁹ Behov av bostadsbyggande 2024–2033, Boverket.

Under 2025 har arbetslösheten fortsatt öka. Bortsett från pandemin har arbetslösheten inte varit så här hög sedan finanskrisens efterdyningar. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning för februari är fler än 500 000 svenskar arbetslösa, varav 181 000 är ungdomar mellan 15 och 24 år.¹⁰ Först 2028 kommer arbetslösheten ned mot 7 procent i Konjunkturinstitutets scenario.¹¹

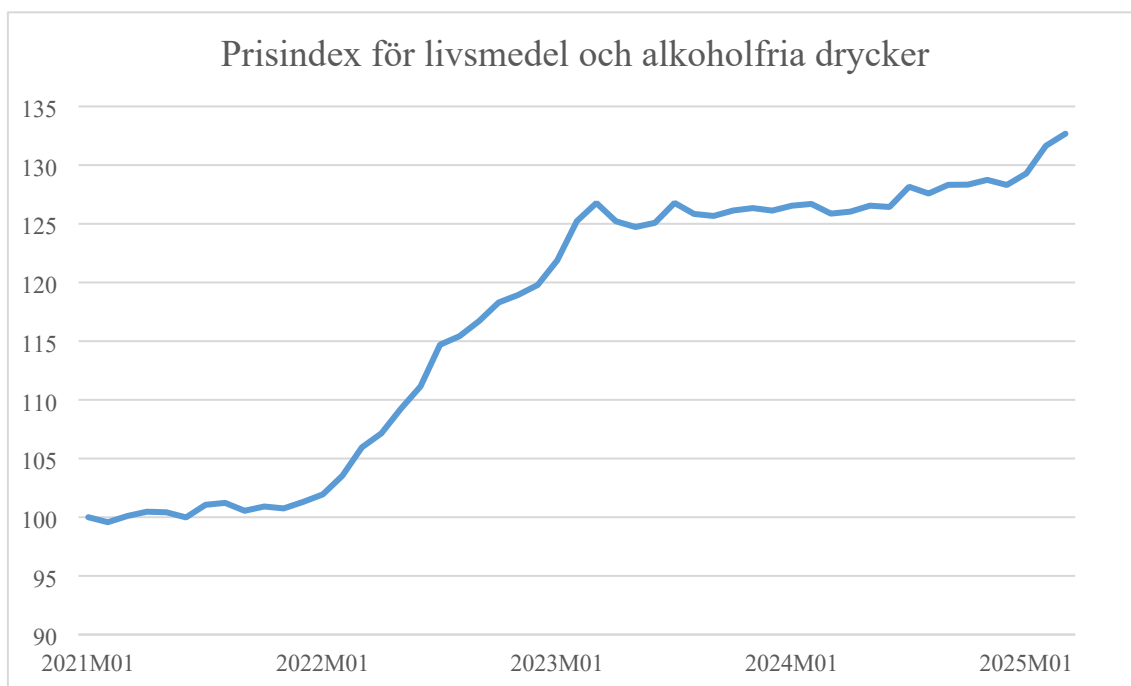
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

2.4 Bristande konkurrens och extremväder bidrar till högre matpriser

Matpriserna har ökat kraftigt under de senaste åren. Livsmedelspriserna har ökat med mer än 30 procent sedan 2021. I början av 2025 tog prisökningarna fart igen.

¹⁰ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/utbud-av-arbetskraft/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku-februari-2025/>.

¹¹ Konjunkturläget mars 2025, Konjunkturinstitutet.

Källa: SCB.

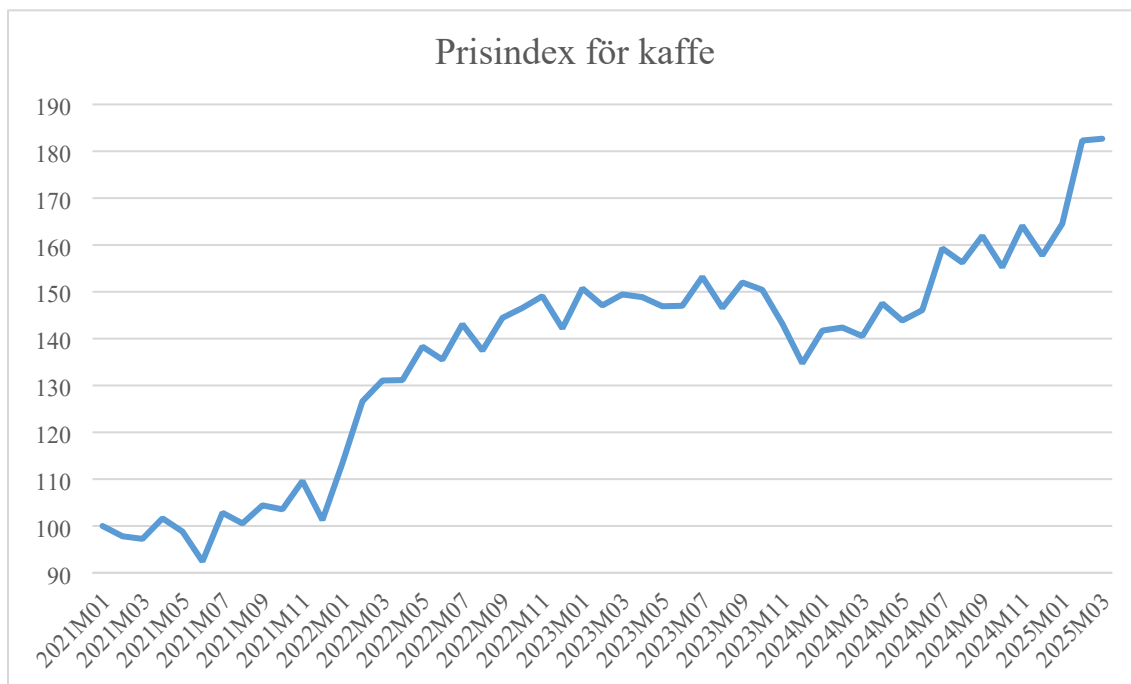
De höga matpriserna var en bidragande orsak till att inflationen blev så pass hög. Livsmedelsmarknaden kännetecknas av hög koncentration med ett fåtal aktörer som kontrollerar en stor andel av marknaden. Konjunkturinstitutet har konstaterat att priserna på livsmedel ökade mer än vad som kan förklaras av ökande kostnader.¹² Efter att ha genomfört en genomlysning av livsmedelsbranschen kom Konkurrensverket fram till att konkurrensen brister i flera avseenden, vilket medför att konsumenter betalar mer för flera livsmedel än vad de hade behövt göra.¹³

Företag är ofta snabba med att föra över kostnadsökningar på konsumenten, men man är mindre benägen att justera ned priser när kostnadstrycket avtar, ett fenomen som brukar benämnas som ”rockets and feathers” inom den nationalekonomiska forskningen. Vid bristande konkurrens kan det bli lättare för företag att påföra kostnadsökningar på konsumenter.

Även extremväder har haft stor påverkan på priset på flera livsmedel under de senaste åren. Efter en lång period av torka i Spanien steg priset på olivolja kraftigt. Svår torka i Brasilien har under den senaste tiden lett till stora prisökningar på kaffe.

¹² Prissättning hos svenska företag 2023, Konjunkturinstitutet.

¹³ Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen 2023–2024, Konkurrensverket.

Källa: SCB.

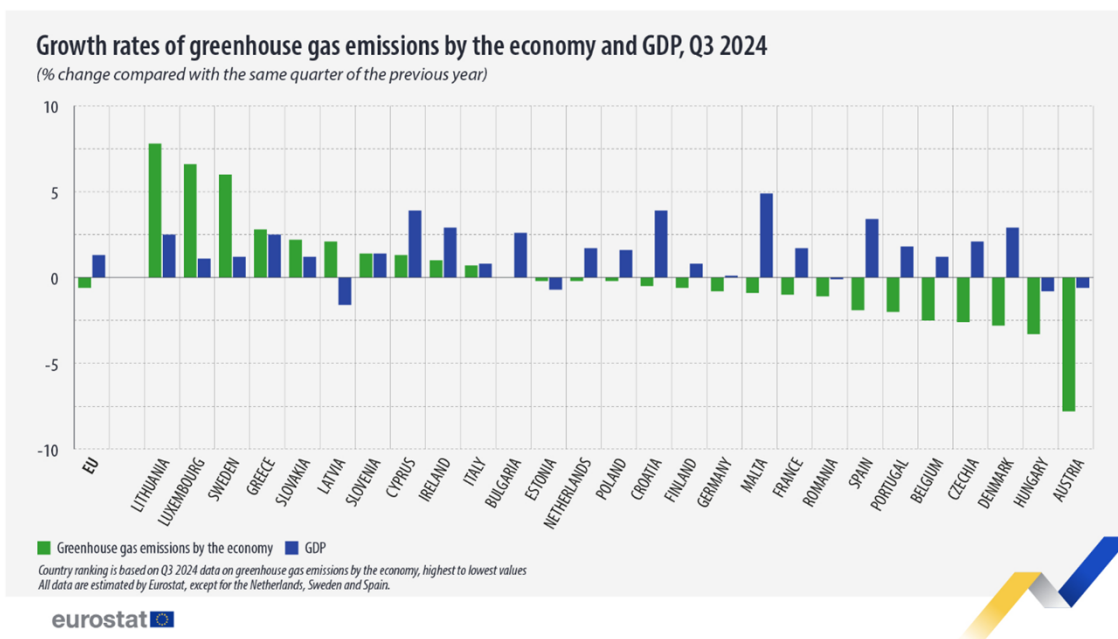
I takt med att klimatet värms upp kommer extremväder att bli allt vanligare. Det kommer att orsaka kostnadsökningar för både konsumenter och företag. Kostnadsökningar orsakade av extremväder kan dessutom samverka med bristande konkurrens och medföra ytterligare kostnadsökningar för konsumenter när företag på oligopolmarknader använder sig av sin prissättningsmakt.

2.5 Växthusgasintensiteten i ekonomin har ökat

Samtidigt som Sverige haft en svag ekonomisk utveckling har utsläppen av växthusgaser ökat kraftigt. Detta är ett resultat av att Tidöpartierna har ökat mängden fossilt i bensin och diesel. Enligt de senaste siffrorna från SCB för utsläppen av växthusgaser från svensk ekonomi ökade utsläppen under det tredje kvartalet 2024 med 6,4 procent. Växthusgasintensiteten som mäter mängden växthusgaser per producerad krona i ekonomin ökade under samma kvartal med 5,2 procent.¹⁴

Sverige tillhör de länder inom EU där utsläppen ökade mest under 2024. I EU som helhet minskade utsläppen under det tredje kvartalet 2024.

¹⁴ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/miljorakenskaper/pong/statistiknyhet/utslapp-till-luft-tredje-kvartalet-2024/>.

3 Det finanspolitiska ramverket

Det finanspolitiska ramverket ska bidra till långsiktiga spelregler i den ekonomiska politiken och består av flera mål och principer, bl.a. ett saldomål för offentlig sektor, ett skuldankare och utgiftstak. Skuldankaret är ett riktmärke för offentlig sektors brutto-skuld på medellång sikt.

3.1 Överenskommelsen om det finanspolitiska ramverket 2027–2034

Under 2024 presenterades en överenskommelse om hur det finanspolitiska ramverket ska se ut mellan 2027 och 2034. Tidöpartierna, Socialdemokraterna och Centerpartiet kom då överens om att överskottsmålet för den offentliga sektorns finanser skulle ersättas med ett balansmål. Man kom också överens om att låta skuldankaret ligga kvar på 35 procent av BNP.

Miljöpartiet ställde sig inte bakom överenskommelsen om det finanspolitiska ramverket eftersom man inte har beaktat behovet av offentliga investeringar i den gröna omställningen. Att inte genomföra dessa investeringar drabbar framtida generationer genom att samhällsnyttiga investeringar inte genomförs och genom att utsläppen av växthusgaser inte minskar tillräckligt snabbt. Att inte investera tillräckligt i det som bygger Sverige starkt för framtiden drabbar vår konkurrenskraft och sänker vårt framtida välbefinnande.

Miljöpartiet anser att det är viktigt med ett finanspolitiskt ramverk som skapar ordning och transparens gällande offentlig sektors finanser. Rätt utformat kan ett sådant ramverk också dra nytta av Sveriges starka statsfinanser och skapa förutsättningar för nödvändiga investeringar i vår infrastruktur.

3.2 Det säkerhetspolitiska läget ställer nya krav på finanspolitiken

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina utgör en säkerhetspolitisk ödesfråga för Europa. Det finns en påtaglig risk att det amerikanska engagemanget för Europas säkerhet kommer att minska framöver. Sverige står inför ett förändrat och försämrat säkerhetspolitiskt läge. Det finns en bred enighet i riksdagen för att stärka Sveriges försvarsförmåga. Miljöpartiet instämmer i den bedömningen, både när det gäller de militära och de civila delarna av totalförsvaret. Bland annat behöver beredskapsvården stärkas. Att riksdagspartierna kunnat enas om ambitionshöjningar för totalförsvaret är en styrka för Sverige, och Miljöpartiet kommer att ha en konstruktiv ingång i kommande diskussioner om hur Sveriges försvarsförmåga ska stärkas.

Att mer pengar kommer att behöva läggas på totalförsvaret ställer krav på finanspolitiken. Vi har tidigare framfört förslag om en beredskapsskatt som träffar personer med höga inkomster. Syftet med en sådan skatt är att upprustningen av försvaret inte ska gå ut över välfärden. Löpande försvarsutgifter ska som huvudregel finansieras, men givet att försvarsförmågan behöver höjas snabbt kan det ta en viss tid innan finansieringen fasas in.

3.3 Det behövs en ny överenskommelse om det finanspolitiska ramverket

Uppgåelsen om det finanspolitiska ramverkets framtida utformning är i praktiken redan överspelad. Såväl Tidöpartierna som Socialdemokraterna har föreslagit att satsningar för att höja Sveriges försvarsförmåga ska lånefinansieras, vilket inte är förenligt med balansmålet i den träffade överenskommelsen.

Regeringen gör i vårpropositionen bedömningen att överskottsmålet bör ersättas med ett balansmål. Regeringen föreslår i vårpropositionen även att man bör avvika från det föreslagna balansmålet på grund av behovet av att öka försvarsanslagen. Regeringen och Sverigedemokraterna har även kommunicerat att budgeten ska vara i balans till år 2035. Det skulle i så fall innebära att det föreslagna balansmålet inte kommer att nås under något år under nästa ramperiod.

Miljöpartiet delar bedömningen att Sverige behöver satsa mer på totalförsvaret för att möta det försämrade säkerhetsläget. Ett viktigt syfte med det finanspolitiska ramverket är att skapa transparens och förutsägbarhet. För att värna det höga förtroendet för Sveriges offentliga finanser behövs det en ny överenskommelse om det finanspolitiska ramverket.

Miljöpartiet kommer att vara en konstruktiv part i kommande diskussioner om hur förstärkningen av totalförsvaret ska hanteras i relation till det finanspolitiska ramverket. För att stärka totalförsvaret och värna vår framtida konkurrenskraft behöver vi ta ett brett grepp om vilka investeringsbehov som finns och dra nytta av våra starka offentliga finanser. Det handlar bl.a. om att rusta upp och bygga ut vår järnväg, bygga ut elförsörjningen och investera i framtidens teknologier.

4 Det klimatpolitiska ramverket

Sverige har utöver ett finanspolitiskt ramverk även ett klimatpolitiskt ramverk. Att föra en ekonomisk politik som är förenlig med och bidrar till att Sverige uppnår sina klimatåtaganden är därför en huvuduppgift för den ekonomiska politiken. Miljöpartiet verkar för en rättvis grön omställning där den ekonomiska politiken bidrar till att klimatomställningens fördelar kommer alla till del och utmaningarna hanteras solidariskt.

Det klimatpolitiska ramverket antogs av riksdagen 2017. Miljöpartiet var drivande i att få ramverket på plats för att skapa ordning och reda i klimatpolitiken. Ramverket antogs med bred parlamentarisk uppslutning. Ramverket består av klimatlagen, klimatmålen och ett klimatpolitiskt råd. Varje regering har en skyldighet att föra en klimatpolitik som utgår från de klimatmål som riksdagen har antagit. Klimatpolitiska rådet är ett oberoende tvärvetenskapligt expertorgan, vars uppgift är att utvärdera den förda klimatpolitiken. Det långsiktiga målet för klimatpolitiken är att Sverige 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Det finns även etappmål för bl.a. utsläppen från inrikes transporter och utsläppen i den s.k. icke-handlande sektorn som inte omfattas av EU:s utsläppshandels-system ETS.

Via EU-samarbetet har Sverige åtagit sig att minska utsläppen inom den icke-handlande sektorn med 50 procent till 2030 jämfört med år 2005. Sveriges åtagande gentemot EU är uppbyggt som en utsläppsbudget – släpper man ut för mycket måste man ta igen det kommande år. Sverige har även åtagit sig att binda in mer koldioxid i skog och mark inom den s.k. LULUCF-sektorn. När Sverige inte sina åtaganden som medlemsstat av EU väntar stora bötesbelopp.

4.1 Tidöpartierna spräcker Sveriges utsläppsbudget

Enligt Naturvårdsverkets underlagsrapport till regeringens klimatredovisning är Sverige med nuvarande politik på väg att missa samtliga klimatmål (för 2030, 2040 och 2045). Det gäller för såväl nationella mål som målen gentemot EU. De svenska nettoutsläppen, dvs. de totala territoriella utsläppen minus den totala kolinlagringen i skog och mark, var under 2023 de högsta på 30 år. Sveriges två klimatåtaganden gentemot EU för ESR-respektive LULUCF-sektorn är båda utformade som utsläppsbudgetar. De anger hur mycket Sverige totalt får släppa ut fram till 2030. Att regeringen och Sverigedemokraterna fört en politik som ökar utsläppen under mandatperioden har avsevärt försvårat Sveriges chanser att nå dessa klimatmål gentemot EU.

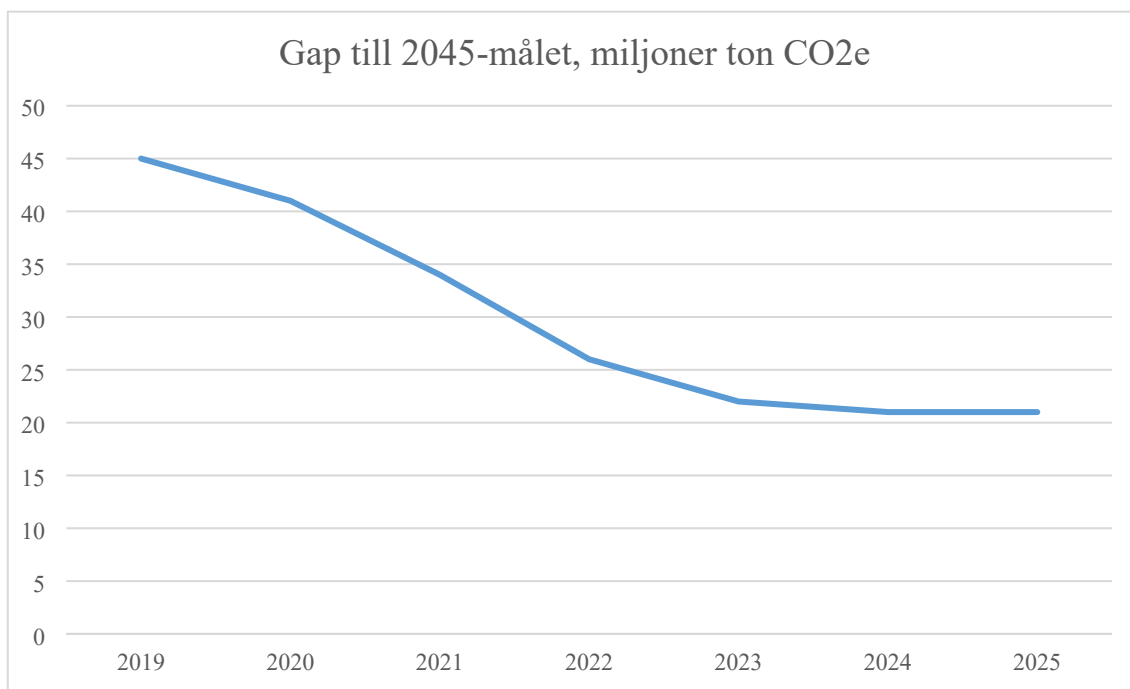
4.2 Den förda politiken ökar utsläppen och bromsar Sveriges klimatomställning

Regeringen och Sverigedemokraterna har de senaste åren genomfört en genomgripande omläggning av Sveriges klimatpolitik. Resultatet av denna omläggning är att utsläppen ökat kraftigt och att klimatomställningen i allmänhet och elektrifieringen av transportsektorn i synnerhet har bromsat in. Under de tre första kvartalen av 2024 ökade de totala utsläppen från svensk ekonomi med ca 6,2 procent jämfört med motsvarande period

2023. Enligt Eurostats preliminära statistik är Sverige ett av de länder i EU som ökade utsläppen mest under 2024.

Flera oberoende expertorgan har de senaste åren granskat och kritiserat Tidö-regeringens politik med avseende på klimatomställningen. Finanspolitiska rådet har konstaterat att regeringen saknar en sammanhållen och begriplig klimatstrategi och att avsaknaden av en plan leder till att klimatomställningen blir dyrare än nödvändigt. Klimatpolitiska rådet konstaterar att regeringen och Sverigedemokraterna två år i rad har satsat betydligt mer på åtgärder som bromsar klimatomställningen än på åtgärder som främjar klimatomställningen i sina budgetar. I den internationella rankningen Climate Change Performance Index har Sverige rasat från näst högsta placering (2021) till plats 37 (2024) i kategorin klimatpolitik. När OECD granskade Sveriges klimatpolitik hösten 2024 konstaterade organisationen att Sverige historiskt har varit en ledare inom klimatområdet, men att nuvarande regerings klimatpolitik skapat en osäkerhet kring Sveriges möjligheter att nå målet om nettonollutsläpp till år 2045.

Av Naturvårdsverkets årliga underlag till regeringens klimatredovisning framgår också att gapet till det långsiktiga målet om nettonollutsläpp till 2045 har slutat att minska. Det marginella närmande till målet som skedde under 2023 och 2024 beror enligt Klimatpolitiska rådet inte på några beslut som regeringen fattade under samma period.

Källa: Naturvårdsverkets underlag för klimatredovisning enligt klimatlagen, 2019–2025.

4.3 Kolinbindningen i skog och mark behöver öka

Det är en långsiktig, negativ trend att nettoupptaget av växthusgaser i skog och mark minskar. År 2023 var nettoupptaget hela 24 miljoner ton lägre jämfört med genomsnittet för perioden 1990–2023, vilket motsvarar mer än halva Sveriges årliga territoriella utsläpp. Det minskade nettoupptaget bror på sämre skoglig tillväxt till följd av torka i kombination med rekordhöga avverkningsnivåer. Samtidigt visar ny forskning alltmer entydigt hur skogen och skogsbrukets klimatnytta bäst kan ökas. Det handlar framför

allt om att skydda naturskog, ställa om till mer hyggesfritt naturnära skogsbruk samt förlänga omloppstiderna och använda en större del av biomassan till långlivade produkter. Regeringens beslutade och aviserade politik på området går i motsatt riktning.

4.4 Utsläppen från transportsektorn behöver minska

Preliminär statistik visar att trafikutsläppen ökade med hela 18 procent 2024. Utsläppen från ESR-sektorn, där transporter står för den absolut största andelen, kommer att vara högre vid slutet av mandatperioden än 2022 när regeringen tillträdde. Regeringens avskaffande av elbilsbonusen och beslut om att sänka skatten på fossila drivmedel med nästan 18 miljarder om året har motverkat elektrifieringen, och för första gången någonsin sjönk elbilsförsäljningen i Sverige under 2024. Samtidigt exporterades rekordmånga begagnade elbilar till våra grannländer i stället för att bli tillgängliga på den svenska andrahandsmarknaden. Det har blivit mindre lönsamt att köra elbil efter att regeringen gjort fossila bränslen betydligt billigare i Sverige. År 2024 exporterades 18 000 begagnade elbilar från Sverige.

5 Inriktning för den ekonomiska politiken

I den budgetmotion Miljöpartiet de gröna lade i höstas visade vi vägen till ett annat samhälle. Den motionen visar vilken ekonomisk politik vi hade velat bedriva under 2025. Vi vill se en politik som genomför den gröna omställningen, stärker konkurrenskraften och skapar nya jobb och samhällsutveckling i hela landet. Vi vill se stora investeringar i energieffektivisering och ren, förnybar energi. Vi vill satsa på tåg, kollektivtrafik och fler elbilar. Vi vill bevara och stärka den biologiska mångfalden, på land och i vatten. Vi vill genomföra den gröna omställning som krävs för att klara klimatmålen och bevara naturens mångfald. Större offentliga investeringar och offentlig konsumtion är effektiva medel för att tackla en konjunkturedgång. En politik som minskar de ekonomiska klyftorna, säkrar välfärdens finansiering och stimulerar klimatinvesteringar bidrar både till en rättvis omställning och till att ta Sverige ur lågkonjunkturen.

5.1 En rättvis grön omställning

Vi vill se en rättvis omställning, bort från det fossilberoende samhället, där ingen lämnas utanför. När vi gör oss av med vårt fossila beroende bygger vi också ett mer robust samhälle med plats för människor att leva goda liv. En rättvis omställning ska gå hand i hand med en politik som utjämnar livschanser och gör samhället mer jämlikt. Parallellt med stora investeringar måste utsläppen från transporterna minska – och det i närtid. När bränslet blir dyrare vill Miljöpartiet att pengarna ska gå tillbaka till de hushåll som saknar alternativ till bilen – men vi vill också se ordentliga stöd till att ställa om. Omställningen måste vara rättvis.

5.2 Klyftorna i samhället ska minska

I ett samhälle där skillnaderna mellan människor växer sig allt större riskerar vi att förlora tilliten. Ekonomiska och sociala klyftor påverkar inte bara dem som befinner sig längst ned i hierarkin – de underminerar hela samhällets stabilitet, demokratiska processer och sammanhållning.

Framför allt skapar ekonomisk utsatthet stora svårigheter att delta i samhällslivet, både för föräldrar och för barn. Det är helt ovärdigt att vi i ett land som Sverige haft en ökande barnfattigdom. Många ensamstående föräldrar som arbetar har så ont om pengar att de inte kan sätta näringsriktig mat på bordet. Så kan vi inte ha det.

Det är dessutom väl belagt att en ekonomisk politik som stöttar hushåll med lägre inkomster är effektiv för att möta en lågkonjunktur.

5.3 Investeringarna behöver öka

Klimatpolitiken behöver vila på två ben: fossila utsläpp ska prissättas och de gröna alternativen behöver byggas ut. För att bygga ut de gröna alternativen behövs det stora investeringar i framtidens koldioxidneutrala ekonomi. I Sverige har vi alltför länge investerat för lite i vår infrastruktur. Bara att åtgärda det eftersatta underhållet av järnvägen beräknas av Trafikverket kosta ytterligare 97 miljarder fram till 2037. Utöver detta behöver Sverige nya stambanor för höghastighetståg. Att järnvägen fungerar är avgörande för att folk ska kunna resa hållbart och för effektiva transporter av varor och gods i hela Sverige. Det finns även stora investeringsbehov kopplade till de nya gröna industrier som växer fram på många orter, framför allt i norra Sverige.

5.4 Bekämpa arbetslöshet och utanförskap

Arbetslösheten är i dag på historiskt höga nivåer. Så kan vi inte ha det. Det undergräver samhällsekonomin och sätter individer i ett svårt ekonomiskt läge. Speciellt efter regeringens reformering av a-kassan. Vi behöver skapa fler jobb i Sverige. Näringslivet måste känna hopp och anställa, och satsningar på välfärden ger utrymme att anställa fler pedagoger och mer vårdpersonal. Då minskar också barngrupperna i skolan och förskolan, och köerna till vården blir kortare.

Genom att stärka studieförbunden möjliggör vi verksamheter som bidrar till inkludering och insatser för personer utanför arbetsmarknaden.

6 Satsningar under 2025

	Kostnad 2025 (miljoner kronor utöver regeringens förslag)
Ett rättvist konjunkturpaket	
Extra utbetalning av barn- och studiebidrag	2 600
Höjt tillägg i bostadsbidraget för barnfamiljer	500
Halverade arbetsgivaravgifter för jordbruks- och livsmedelsföretag	2 200
Åtgärder riktade mot unga som varken studerar eller arbetar	50
Energieffektivisering av lokaler och bostäder	200

	Kostnad 2025 (miljoner kronor utöver regeringens förslag)
Reformer för en rättvis klimatomställning	
Nationell elbilsoffensiv – gör det möjligt för fler att byta till elbil	450
Strategiska investeringar i industrins gröna omställning	1 000
Satsning för att gynna godstransporter med tåg	134
Bibehållen flygskatt och skatt på privatjet	–970
Tillfälligt höjt stöd för installation av solceller i gröna avdraget	200
Stärkt välfärd	
Öka resurserna till psykiatri	760
Stärk primärvården	500
Stimulanspaket för kulturen	
Satsa på studieförbunden	100
Stärk de professionella kulturutövarna	75
Mer resurser till regional kultur	75
Andra satsningar för att stärka Sverige	
Satsning på att minska nedskräpningen och bekämpa invasiva arter	100
Stoppa nedskärningarna på statliga servicekontor	50
Ökad kunskap om placering av barn i samhällets vård	26
Finansiering	
Nej till en tillfälligt större subvention i rotavdraget	–4 350
Totalt	3 500

6.1 Ett effektivt och rättvist konjunkturpaket

Vi vill i det här läget se en konjunkturpolitik som vilar på tre ben: stärkt ekonomi för hushåll med små ekonomiska marginaler, jobbskapande åtgärder och en satsning på folk som står utanför arbetsmarknaden.

Den ekonomiska forskningen är tydlig med att satsningar som gynnar folk med låga inkomster är mer effektiv konjunkturpolitik än åtgärder som gynnar personer som redan har en god ekonomi. Vi föreslår därför träffsäkra åtgärder som stärker ekonomin för hushåll med små marginaler.

Att vända konjunkturen är viktigt för att få ned den höga arbetslösheten, men det behövs även åtgärder som skapar jobb här och nu. Det råder ingen brist på uppgifter att ta sig an, och vi föreslår därför satsningar på gröna jobb. På så sätt kan vi stärka vår motståndskraft och självförsörjning samtidigt som vi skapar jobb.

När arbetslösheten är hög blir konkurrensen om jobben hårdare. Det försvårar situationen för personer som redan innan stod långt ifrån arbetsmarknaden. Därför satsar vi också på åtgärder för att få in personer i studier eller arbete.

6.1.1 En extra utbetalning av barn- och studiebidrag

Kostnadskrisen och den utdragna lågkonjunkturen har slagit hårt mot många barnfamiljer. Barnbidragets värde har urholkats kraftigt av stigande priser och är nu på den

lägsta nivån på 50 år. I dag täcker barnbidraget endast 25 procent av kostnaderna för en 10-åring.¹⁵

Att stärka Sveriges barnfamiljer är viktigt i sig – men det har också positiva effekter på resten av ekonomin. Hushållens pessimism håller tillbaka den ekonomiska återhämtningen, och barnfamiljer tillhör de som har det tuffast. Därför föreslår Miljöpartiet en extra utbetalning av barnbidraget och studiebidraget för gymnasiestuderande ungdomar. För en familj med två barn skulle det innebära en extra utbetalning på 2 500 kronor. Förslaget beräknas kosta 2,6 miljarder kronor.

6.1.2 Höj tillägget i bostadsbidraget för barnfamiljer

Under pandemin och de efterföljande åren med snabbt stigande levnadskostnader infördes ett tillägg till bostadsbidraget för barnfamiljer. Syftet var att lindra effekterna av hög inflation, ökade boendekostnader och den pressade privatekonomi som många hushåll med barn drabbades av. Detta har varit ett betydande stöd till barnfamiljer i en tuff ekonomisk situation.

I början av året sänktes tillägget i bostadsbidraget med upp till 775 kronor i månaden. I början av juli tas tillägget bort helt, vilket innebär en sänkning med upp till 1 325 kronor i månaden. Det innebär att på sex månader sänks bostadsbidraget för barnfamiljer med upp till 2 100 kronor i månaden.

Regeringen och Sverigedemokraterna har motiverat borttagandet av tillägget i bostadsbidraget med att inflationen har kommit ned från tidigare höga nivåer – men det betyder inte att hushållens kostnader gått ned utan att de ökar långsammare än tidigare. Prinsnivån nu är högre än när inflationen var som högst. Barnfamiljer betalar mer för mat och hyra än tidigare.

Vi anser därför att tillägget i bostadstillägget bör höjas till 40 procent av det ordinarie bostadsbidraget. Det motsvarar den nivå som gällde innan tillägget sänktes i början av året. Förslaget beräknas kosta 500 miljoner kronor.

6.1.3 Sänkta arbetsgivaravgifter för livsmedelsföretag

I en orolig omvärld behöver Sverige stärka sin beredskap och resiliens. Miljöpartiet föreslår därför att arbetsgivar- och egenavgifter ska halveras för företag verksamma inom produktion och förädling av livsmedel. Att sänka kostnaderna för matproduktion i Sverige stärker förutsättningarna för svenskt jordbruk och svensk matproduktion. Det gör det också lättare för jordbrukare att anställa fler personer i sin verksamhet. Sänkningen av arbetsgivaravgifterna sänker kostnaden med ungefär 50 000 kronor per anställd.¹⁶

I dag är endast 50 procent av maten som konsumeras i Sverige producerad inom landets gränser. Jordbruket har under flera år mött stora kostnadsökningar, och genom att sänka kostnaderna för svensk matproduktion kan vi öka den svenska matproduktionen och höja vår självförsörjningsgrad. En större matproduktion bidrar också till lägre matpriser för svenska hushåll.

Förslaget beräknas kosta 2,2 miljarder kronor under 2025.

¹⁵ <https://news.cision.com/se/swedbank/r/barnbidraget-halkar-efter---lagsta-nivan-pa-50-ar,c4137419>.

¹⁶ <https://via.tt.se/pressmeddelande/3850683/grona-arbetsgivare-positiva-till-miljopartiets-forslag-om-sankt-arbetsgivaravgift-for-lantbrukare?publisherId=2754661&lang=sv>.

6.1.4 Åtgärder för unga som varken arbetar eller studerar

Det är ca 130 000 unga i Sverige som varken studerar eller arbetar.¹⁷ Många av dem har inte studerat eller arbetat på flera år. När arbetslösheten är hög ökar också behovet av stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden.

Gruppen unga vuxna som varken arbetar eller studerar består av personer med behov av olika typer av insatser. Det finns ofta ett behov av stöd från flera olika delar av samhället, vilket innebär ett behov av samverkan och samarbete.

Vi föreslår därför att kommuner och samordningsförbund ska ges 50 miljoner kronor för att genomföra olika satsningar som ska hjälpa unga vuxna att komma in i samhället och på arbetsmarknaden.

6.1.5 Energieffektivisera för att skapa jobb och frigöra effekt

Regeringen och Sverigedemokraterna har trots ett stort behov av energieffektivisering valt att ta bort stödet för energieffektivisering av flerbostadshus. För att fler energieffektiviseringsåtgärder ska genomföras föreslår vi att det återinförs ett energieffektiviseringsstöd för både bostäder och lokaler under 2025. Genom att fler bostäder energieffektiviseras skapas det också jobb inom byggsektorn.

Förslaget beräknas kosta 200 miljoner kronor under 2025.

6.2 Satsningar för en rättvis klimatomställning

6.2.1 Nationell elbilsoffensiv – gör det möjligt för fler att byta till elbil

Att öka takten i elektrifieringen av transportsektorn är helt avgörande för att minska klimatutsläppen och Sveriges beroende av fossila bränslen. För att omställningen ska vara rättvis behöver fler få möjlighet att byta till elbil. Det minskar både utsläppen och körkostnaderna. Därför föreslår Miljöpartiet en nationell elbilsoffensiv bestående av ett differentierat leasingstöd för låg- och medelinkomsttagare som bor på landsbygden eller som har begränsad tillgång till kollektivtrafik. Stödnivån är högre för dem med lägre inkomst. Hushåll med en lägre ekonomisk standard ska ha möjlighet att leasa en bil till en månadskostnad om 1 500 kronor. De som bor på landsbygden och som har en inkomst upp till motsvarande gränsen för statlig inkomstskatt ska ha möjlighet att leasa en bil för en månadskostnad om 2 100 kronor.

Stödet utformas så att staten ingår avtal med biltillverkare och leasingföretag. Avtalet anger den statliga stödsumma per bil som omfattas av programmet samt vissa pristak för företagens erbjudanden till de olika grupperna. Avtalet ska även ange vissa kriterier för att en bilmodell ska vara stödberättigad. Det handlar exempelvis om krav på maxvikt och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv samt ett pristak. Både nya och begagnade bilar ska omfattas av stödet.

Utöver att se till att fler kan sänka sina körkostnader och minska utsläppen kommer det här stödet också att leda till en bättre marknad för begagnade elbilar i Sverige. Det skulle innebära att fler elbilar stannar i Sverige i stället för att exporteras.

Förslaget beräknas under 2025 kosta 450 miljoner kronor.

¹⁷ <https://www.mucf.se/uppdrag/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar>.

6.2.2 Strategiska investeringar i industrins gröna omställning

Den gröna omställningen i Sverige har börjat hacka. Den förda klimatpolitiken skapar tvivel kring om investeringar i grön teknik kommer att löna sig. Det största partiet i regeringsunderlaget motarbetar den gröna omställningen, vilket sänker investeringsviljan i industrins gröna omställning.

Tidigare förlorade Sverige många industriinvesteringar till USA. Det finns nu en chans att locka investeringar till Sverige. Europa behöver stärka sin position inom strategiskt viktiga sektorer som batteritillverkning och grön stålproduktion för att minska beroendet av Kina.

Fram till slutet av 2025 har EU-kommissionen möjliggjort större stöd till investeringar som är viktiga för omställningen till en nettonollekonomi. Sverige bör därför passa på att erbjuda större stöd under innevarande år. Det skulle attrahera privata investeringar i den gröna omställningen och stärka Sveriges framtida konkurrenskraft.

Miljöpartiet föreslår därför att 1 miljard kronor ska tillföras i stöd för strategiskt viktiga investeringar i exempelvis batteriproduktion och grönt stål. Regeringen har i vårändringsbudgeten för 2025 föreslagit att 2,2 miljarder ska flyttas från Klimatklivet till Industriklivet. Även dessa medel bör användas för att attrahera strategiska investeringar i industrins gröna omställning. Detta skulle innebära att 3,2 miljarder kronor tillgängliggörs för att öka investeringarna i den gröna omställningen.

6.2.3 Bättre förutsättningar för godstransporter med tåg

Att transportera mer gods med tåg är bra både för klimatet och för samhället i övrigt. Tågtransporter har betydligt lägre utsläpp av växthusgaser jämfört med lastbilstransporter. Genom att flytta över godstransporter från väg till järnväg minskar klimatpåverkan, slitaget på vägarna och trängseln i trafiken.

Under året har Trafikverket höjt banavgifterna. Enligt Trafikverkets prognoser kommer detta att leda till att godstransporterna med tåg minskar eftersom högre banavgifter missgynnar järnvägstransporter jämfört med vägtransporter.

Vi föreslår därför att 134 miljoner kronor avsätts för att öka miljökompensationen för godstrafik på järnväg.

6.2.4 Behåll flygskatten och höj den för privatflygplan

Regeringen och Sverigedemokraterna har föreslagit att flygskatten ska avskaffas fr.o.m. den 1 juli. Det är ett förslag som kommer att öka utsläppen och som gynnar flyget på bekostnad av tåget. Vi föreslår att flygskatten ska behållas samt att en särskild skatt på privatflyg ska införas. Resande med privatflygplan är tillgängligt endast för ett fåtal mycket rika personer och leder till mycket höga utsläpp. En liknande skatt finns i Frankrike.

Skatten på privatflyg ska uppgå till 20 000 kronor per flygning. Att behålla flygskatten på nuvarande nivå och införa en skatt på privatflyg beräknas öka skatteintäkterna med 970 miljoner kronor under 2025.

6.2.5 Tillfällig stärkning av stödet för installation av solceller

Regeringen och Sverigedemokraterna har föreslagit en försämring av stödet för installation av solceller fr.o.m. den 1 juli. Solcellsbranschen går igenom en tuff period. Installationen av solceller har minskat.

För att öka takten i utbyggnaden av solceller och för att möjliggöra för solcellsbranschen att behålla och anställa personal föreslår vi en tillfällig förstärkning av stödet för installation av solceller under 2025. Förslaget innebär att subventionsgraden i det gröna avdraget i stället för att sänkas till 15 procent höjs till 25 procent. Det skulle skapa incitament att passa på att investera i solceller under andra halvåret 2025. Förslaget beräknas kosta 200 miljoner kronor.

6.3 Valfärden behöver stärkas

6.3.1 Satsning på psykiatri

Regionerna och vården har genomgått ett stålbad efter flera års underfinansiering av regeringen och Sverigedemokraterna. Allt fler unga i Sverige mår dåligt samtidigt som stödet till psykiatri är otillräckligt. Läget inom den psykiatriska vården är väldigt ansträngd. Enligt en granskning utförd av SVT genomförde över hälften av regionerna nedskärningar inom psykiatri under 2023 och/eller 2024.¹⁸

Det behövs stora satsningar i hela vårdkedjan för att inga människor ska falla mellan stolarna. Miljöpartiet föreslår därför en satsning på psykiatri under 2025, framför allt riktad mot unga vuxna, bl.a. för att förbättra övergången mellan BUP och vuxen-psykiatri. En del av medlen ska användas för att utveckla en metod för ett snabbspår till psykiatrisk utredning och vård för barn och unga i riskzonen.

Regeringen och Sverigedemokraterna har hävdade att de ökar stödet till psykiatri med en halv miljard, men samtidigt som de ökar tillskotten till psykiatri i ena änden så skär de ned anslaget till psykiatri i andra änden. Totalt sett ökar anslaget till psykiatri endast med 240 miljoner kronor. Vi tillför 760 miljoner kronor utöver regeringens förslag för att stärka psykiatri.

6.3.2 Stärk arbetet med en god och nära vård

En nyutkommen rapport från Myndigheten för vårdanalys visar att målet om en stärkt primärvård inte uppnås.¹⁹ Primärvårdens andel av hälso- och sjukvårdens resurser har bara ökat marginellt, vilket inte har räckt för att primärvården ska kunna utgöra en stark bas för att möta de utmaningar som hälso- och sjukvården står inför. I rapporten konstateras också att kompetensförsörjningen i primärvården inte har förbättrats.

Sveriges regioner har gått igenom ett stålbad på grund av kostnadskrisen och Tidöpartiernas underfinansiering av vården. Det har försvårat omställningen till en god och nära vård. I vårt budgetförslag för 2025 prioriterade vi att tillföra resurser för att stärka vården, däribland ett sektorsbidrag till vården på 4 miljarder utöver det som regeringen presenterade.

Miljöpartiet anser att en stark primärvård är nödvändig för att långsiktigt utveckla vården. Samtidigt behöver akutvården värnas – primärvården ska inte stärkas på bekostnad av akutsjukvården. En vård som är mer robust i fredstid har också lättare att ställa om vid en kris.

¹⁸ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/patienterna-gar-hungriga-over-halften-av-regionerna-sparar-i-psykiatri>.

¹⁹ Omtag för omställning, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

För att regionerna ska ha möjlighet att fortsätta arbetet med att stärka primärvården utan att åsidosätta akutvården föreslår vi att 500 miljoner tillförs regionerna under året för att stärka primärvården.

6.4 Stimulanspaket för kulturen

6.4.1 Stärk studieförbunden

Studieförbunden utgör kulturens infrastruktur och är en viktig hörnsten för demokratin. På en del platser i vårt land är studieförbundens lokaler den enda samlingsplats som finns. Regeringen och Sverigedemokraterna sänker det statliga stödet till studieförbunden med nära en tredjedel under mandatperioden. Nedskärningarna slår hårt mot kulturen – i synnerhet på mindre orter och på landsbygder. Enligt Studieförbunden i samverkan kommer 20 000 svenskar att förlora sin replokal på grund av den förda politiken. Var femte anställd har sagts upp och vart femte kulturprogram försvunnit. Det är också glesbygden som drabbas värst. I kommuner med 10 000 invånare eller färre är neddragningarna av verksamheten mer än 50 procent större än i de största kommunerna.

Det svenska musikundret hade omöjligt kunnat uppstå utan de över 260 musikhus, 4 000 replokaler och fem miljoner studietimmar som årligen ägnas åt repetitioner, spelningar och inspelningar av populärmusik inom ramen för studieförbunden.

För att vända utvecklingen föreslår Miljöpartiet att 100 miljoner kronor satsas på studieförbunden under 2025.

6.4.2 Stärk de professionella konstnärerna

Kulturen har drabbats av ett trefaldigt slag de senaste åren med pandemi, inflation och Tidöregeringens nedskärningar av kulturbudgeten. Sysselsättningsgraden bland kulturutövare fick ett uppsving åren efter pandemin, men nu går det kraftigt nedåt igen. Antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen inom kultur och media ökade med 67 procent från januari 2023 till december 2024.²⁰ De professionella konstnärerna är själva grunden för ett levande kulturliv. Den konstnärliga utvecklingen är beroende av att professionella konstnärer och kulturskapare har möjlighet att arbeta under rimliga villkor i hela landet. För att säkra de professionella kulturutövarnas framtid stärker vi scenkonstallianserna med 25 miljoner och skjuter till ytterligare 25 miljoner till ersättningar och bidrag till konstnärer.

Vi stärker också de fria kulturutövarna med 25 miljoner via Kulturrådet. Den fria och regionala kulturen bidrar med arbetstillfällen och är en betydande del av att säkerställa den kulturella infrastrukturen i hela landet.

6.4.3 Stärk den regionala kulturen

Den regionala kulturen har fått mindre medel 2025. Det är första gången vi ser en minskning i stället för en förstärkning, och den kommer vid helt fel tid. Regionernas kulturbudgetar är redan hårt pressade. Förra året räknade 19 av 20 regioner inte upp budgeten i takt med inflationen. Kulturrådets egen uppföljning av kultursamverkansmodellen visar att de statliga bidragen i reala termer inte har ökat på tio år, trots att fler

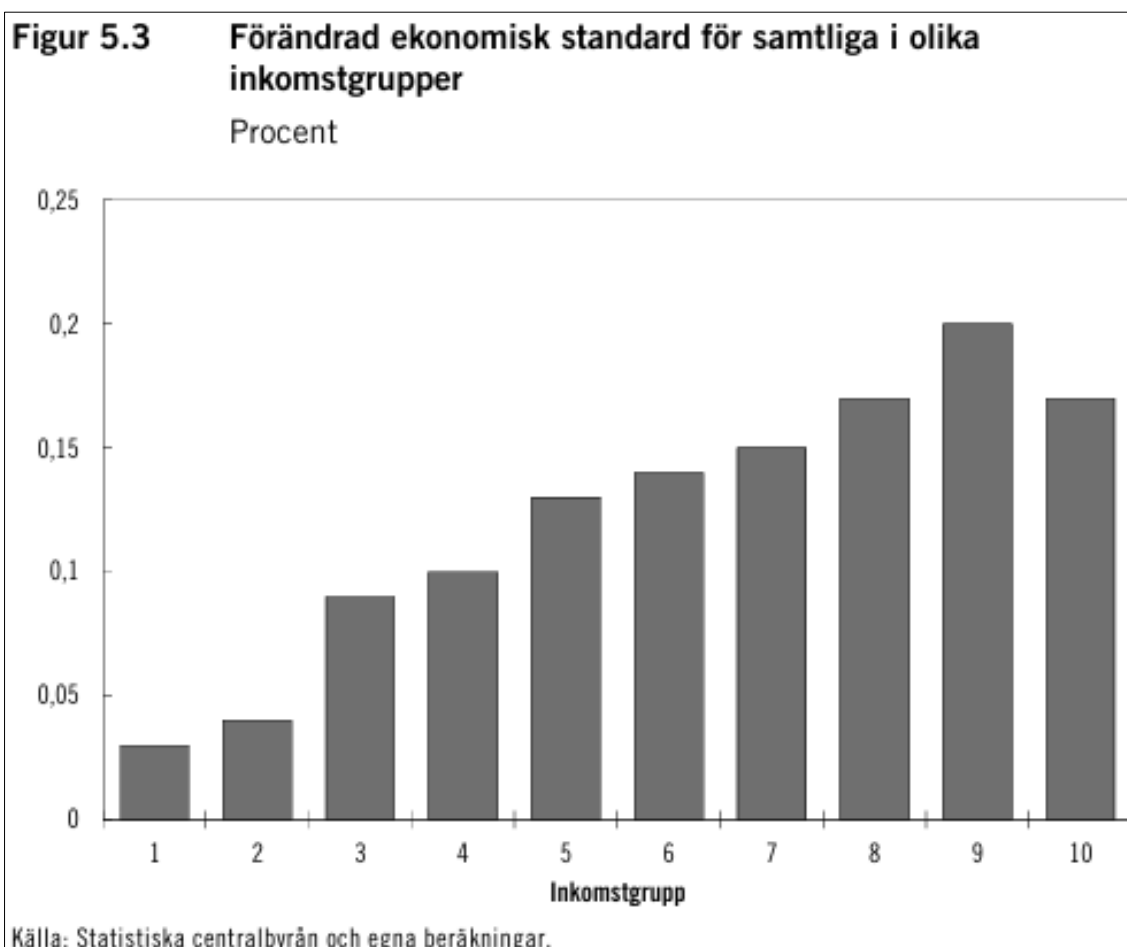
²⁰ <https://magasink.se/2025/01/arbetslosheten-i-kultursektorn-okar-2/>.

verksamheter har tillkommit och de befintliga har utvecklats.²¹ Miljöpartiet skjuter därför till 75 miljoner till regional kultur via kultursamverkansmodellen under 2025.

6.5 Finansiering och övrigt

6.5.1 Nej till större subvention inom rotavdraget

Regeringen och Sverigedemokraterna föreslår återigen att rotavdraget ska göras mer generöst. Förslaget innebär att subventionen i rotavdraget höjs från 30 till 50 procent. Rotavdraget används framför allt av höginkomsttagare, vilket regeringens egen analys av förslaget visar.

Källa: Figur från proposition 2024/25:156 Extra ändringsbudget för 2025 – Tillfälligt höjd subventionsgrad för rotavdraget.

Riksrevisionen publicerade i december 2023 en granskningsrapport om rotavdraget. Mer än hälften av det totala avdragsbeloppet används av de 20 procent av hushållen som har de högsta inkomsterna.

Förslaget motiveras nu som en konjunkturåtgärd. Miljöpartiet menar att det finns mer effektiva sätt att stötta konjunkturer, och regeringen själv medger att effekten på sysselsättningen är osäker. Miljöpartiet avvisar därför förslaget om att öka subventionen i rotavdraget. Detta ökar skatteintäkterna under 2025 med 4,35 miljarder kronor.

²¹ <https://magasink.se/2025/01/regional-kultur-far-minskat-stod/>.

6.5.2 Satsning på att städa stränder och bekämpa invasiva arter

Nedskärningar på anslag för naturvård har lett till att nedskräpningen ökat i den känsliga strandzonen längs Västkusten, vilken nu utgör ett hot mot den biologiska mångfalden i vatten och på land. Regeringen och Sverigedemokraterna har dessutom tagit bort stödet till Håll Sverige Rent.

Den svenska västkusten är tillsammans med delar av Norges sydkust de mest utsatta kusterna i hela Europa, på grund av den havsvirvel väster om Bohuslän som samlar skräp från samtliga närliggande havsområden. Det handlar exempelvis om mindre partiklar av plast som misstas för föda av marina djur och om betesdjur som påverkas när strandängarna fylls av skräp.²²

Myndigheterna larmar också om att årets neddragningar på arbetet med invasiva arter är mer omfattande än den uppmärksammade och kritiserade neddragningen 2023. Årets medel till invasiva arter i vattenmiljöer är 80 procent lägre än föregående år, vilket är ett dråpslag mot verksamheten. Mest allvarligt är att pågående bekämpning pausas och att gjorda framgångar därmed går förlorade i takt med förnyad spridning. Det gäller t.ex. sjögullsbekämpning i Mälaren men även begränsningsfiske av signalkräfta. Ekosystem som redan från början är hårt pressade riskerar att allvarligt rubbas när nya arter utan en tidigare plats i ekosystemet växer sig starka.

Vi föreslår därför att 100 miljoner kronor tillförs för att hålla stränder rena, stärka Håll Sverige Rents arbete och skydda den biologiska mångfalden genom att bekämpa invasiva arter.

6.5.3 Forskning gällande barn i samhällets vård

Effekterna av interventioner i Sis och HVB är oklara, och det saknas vetenskapligt utvärderade metoder för att utreda och bedöma lämpligheten hos blivande familjehem. Studier har visat på de negativa effekterna av placering. Placerade barn och unga har t.ex. sämre förutsättningar att klara skolan och löper större risk att avlida i suicid. Betänkandet SOU 2023:66 visade att det ”saknas evidensbaserade metoder som kan sägas ha positiva effekter på resultatet av placeringen” – oavsett placeringsform.

Vi tillför därför 26 miljoner i forskningsmedel för att ta fram evidens för politiken att utgå ifrån.

6.5.4 Stoppa nedläggningarna av statliga servicekontor

På Statens servicekontor kan invånare få stöd och vägledning i fråga om tjänster från bl.a. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Statens servicekontor spelar en viktig roll i att tillhandahålla service på landsbygder och i glesbygder samt i socialt utsatta områden.

Regeringen och Sverigedemokraterna har valt att genomföra stora nedskärningar på Statens servicekontor. I en analys av vad dessa nedskärningar kommer att innebära konstaterar Statens servicecenter att ca 35 servicekontor behöver läggas ned. Antalet servicekontor kommer bl.a. att minska i områden med stort utanförskap samt i gles- och landsbygdsområden.²³ Denna utveckling är extra allvarligt i ett läge med hög arbetslöshet.

²² Pm Strandstädning på västkusten, Västkoststiftelsen, 2025-03-21.

²³ Regeringsuppdrag att redovisa en plan för ny organisering av servicekontorsnätet, Statens servicecenter.

Miljöpartiet anser att den statliga närvaron är viktig, särskilt i områden med stort utanförskap samt i gles- och landsbygdsområden. Vi anser därför att 50 miljoner kronor bör tillföras Statens servicecenter för att säkra tillgången till statliga servicekontor.

Daniel Helldén (MP)

Amanda Lind (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Mats Berglund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Emma Nohrén (MP)

Jacob Risberg (MP)

Märta Stenevi (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Emma Berginger (MP)

Camilla Hansén (MP)

Linus Lakso (MP)

Katarina Luhr (MP)

Jan Riise (MP)

Nils Seye Larsen (MP)

Malte Tängmark Roos (MP)